

Nr 246.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förslag till avtal mellan staten och Malmö stad rörande stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård; given Stockholms slott den 22 april 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 april 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMBIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Pettersson, anför:

I skrivelse den 20 februari 1926 har drätselkammaren i Malmö, jämlikt stadsfullmäktiges uppdrag, gjort framställning om träffande av avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt staden rörande stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård.

Innan jag närmare ingår på denna framställning, ber jag få erinra, att 1925 års riksdag (skrivelse nr 281) i enlighet med av Kungl. Maj:t i proposition nr 150 framlagt förslag bemyndigat Kungl. Maj:t att å statens vägnar ingå avtal med envar av städerna Stockholm och Göteborg rörande nämnda

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 212 häft. (Nr 246.) 578 27 1

städers övertagande av hela sin sinnessjukvård i huvudsaklig överensstämmelse med vid statsrådsprotokollet över socialärenden den 13 mars 1925 fogade förslag därutinnan med vissa av föredragande departementschefen förordade, i nämnda statsrådsprotokoll angivna jämkningar. Sedan berörda avtalsförslag jämkats i enlighet med vad i statsrådsprotokollet angivits samt de sålunda omredigerade avtalsförslagen underställts städernas prövning och av dessa godkänts samt för städernas del i vederbörlig ordning undertecknats, hava avtalen enligt bemyndigande den 18 december 1925 samma dag å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar undertecknats samt trätt i kraft den 1 januari 1926.

Ifrågavarande avtalsförslag, vilka sålunda med vissa, allenast smärre jämkningar blivit gällande, voro såsom bilagor fogade vid förberörda proposition nr 150 till 1925 års riksdag. Under hänvisning i övrigt till sagda bilagor ber jag att beträffande avtalens huvudsakliga innehåll i korthet få erinra om följande.

Städerna hava förbundit sig att beträffande där hemortsberättigade sinnessjuka dels övertaga vården av de å statens anstalter för sinnessjuka intagna, dels för all framtid omhänderhava sjukvården utan annan kostnad för statsverket än i avtalen angivits. Från överenskommelsen hava emellertid vissa mindre kategorier sinnessjuka undantagits, nämligen patienter å psykiatrisk klinik, kriminalpatienter, patienter i 1:a betalningsklassen å statshospital eller motsvarande klass å städernas anstalter samt patienter i s. k. familjevård. För den sjukvård, som städerna enligt åtagandena skola ombesörja, erhålla städerna årligt kostnadsbidrag av statsverket, för så vitt sjukvården är anordnad på visst i avtalen angivet sätt. Statsbidrag utgår dels för driftkostnad, dels för s. k. platskostnad.

Driftkostnadsbidrag utgår årligen för visst antal underhållsdagar, i avtalen betecknade »statsbidragsdagar», med ett belopp för dag, som motsvarar på statsverket belöpande medelkostnad för underhållsdag under samma tid vid statens anstalter för sinnessjuka. Statsbidragsdagarnas antal beräknas enligt följande grunder. Med ledning av antalet underhållsdagar under året å statens anstalter för sinnessjuka i proportion till folkmängden inom dessa anstalters upptagningsområde uträknas motsvarande antal underhållsdagar för Stockholm och Göteborg efter städernas folkmängd, i avtalen betecknat »folkmängdskvot». Därjämte fastställes det verkliga antalet underhållsdagar under året för i städerna hemortsberättigade sinnessjuka såväl å statshospitalen, så länge patienter från städerna ännu där vårdas, som å stadens godkända sinnessjukanstalter. Av dessa underhållsdagar för städernas patienter räknas som statsbidragsdagar dels hela det antal, som icke överstiger folkmängdskvoten, dels tredjedelen av det antal, som överstiger folkmängdskvoten men icke dubbla denna kvot, dels ock niondelen av det antal, som ligger över dubbla men icke över tredubbla folkmängdskvoten. Det antal underhållsdagar, som eventuellt överskjuter tredubbla folkmängdskvoten, må däremot icke inräknas i antalet statsbidragsdagar, vadan för sålunda överskjutande antal underhållsdagar intet statsbidrag må utgå.

Under en övergångstid av åtta år efter avtalens ikraftträdande skall vid folkmängdskvotens uträknande antalet underhållsdagar å statshospitalen minskas med det antal underhållsdagar, som vården av städernas patienter å dessa hospital omfattat. Samma antal skall även avdragas från antalet statsbidragsdagar.

I avtalen äro intagna vissa formler för uträknande i enlighet med nu angivna grunder av driftkostnadsbidragen.

Platskostnadsbidrag, vilket avser att bereda städerna gottgörelse för anskaffat anstaltsutrymme, utgår årligen med fem procent av ett belopp, kallat »byggnadsfonden», vilket av Kungl. Maj:t fastställs enligt i huvudsak följande grunder. Under den åttaåriga övergångstiden lägges som grundval för fondens bestämmande ett fixt anstaltsplatsvärde, nämligen den beräknade kostnaden för vårdplats för nyuppförande vid tiden för avtalens ikraftträdande av ett medelstort statshospital i landsorten, frånräknat markvärdet. Byggnadsfondens storlek framgår för varje år såsom produkten av detta platsvärde och ett platsantal, vilket utgör $\frac{1}{365}$ av antalet statsbidragsdagar, beräknat på nyss angivet sätt. För ett platsantal, ej överstigande det på samma sätt beräknade antalet vårdplatser, som under sista året före överenskommelsernas ikraftträdande å statshospitalen belagts med patienter från Stockholm och Göteborg, skall dock platsvärdet reduceras med en tredjedel. Efter övergångstidens utgång kan byggnadsfonden, uträknad för det åttonde året efter nyssnämnda grunder, ökas endast i den mån staten för utvecklingen av sin anstaltsvård för sinnessjuka efter nämnda period har utgift, som icke ingår i driftkostnaderna och sålunda icke motsvaras av driftkostnadsbidrag till städerna. Ökning av byggnadsfonden sker från och med det år, under vilket staten haft sådan utgift, med ett belopp, som står i samma förhållande till statsutgiftsbeloppet som antalet statsbidragsdagar till antalet underhållsdagar vid statshospitalen. Såsom statsutgift av ifrågavarande art räknas jämväl värdet av anstaltsplatser å statshospital, vilka efter övergångsperiodens utgång eventuellt frigjorts genom annan kommuns övertagande av sin sinnessjukvård mot statsbidrag.

Beträffande de utredningar, som legat till grund för tillkomsten av ifrågavarande avtal med städerna Stockholm och Göteborg, samt de skäl, som föranledde statsmakternas beslut i ämnet, anhåller jag att få hänvisa till den utförliga redogörelse, som lämnats i nyssnämnda proposition till 1925 års riksdag. En kortfattad återblick på frågans utvecklingsgång torde dock här vara på sin plats.

Med anledning av det under de senare årtiondena i stort sett alltjämt stegrade behovet av vårdplatser å sinnessjukvårdsanstalter uppstod tidigt frågan, om icke i syfte att underlätta tillgodoseendet av detta platsbehov en uppdelning av sinnessjukvården mellan staten och vissa kommuner borde genomföras. *Svenska fattigvårdsförbundet*, som haft sin uppmärksamhet riktad på de av den stora platsbristen vid statshospitalen föranledda missförhållandena, hemställde år 1914 hos Kungl. Maj:t om utredning angående sinnessjukvårdens uppdelning mellan å ena sidan staten och å andra sidan lands- tingen, eventuellt större kommuner. Det förslag, förbundet i fråga om en dylik uppdelning framlade, gick ut på att staten fortfarande skulle sörja för vården av nyinsjuknade och mera ömtåliga eller svårskötta sinnessjuka, vilka krävde en mera kvalificerad och följaktligen mera kostsam vård, medan lands- tingen skulle förmås att mot statsbidrag bereda vård för lindrigt sjuka och sådana, som efter genomgången sinnessjukdom ej kunnat återvinna full hälsa och vilka visserligen icke krävde en lika kvalificerad vård som nyssnämnda

grupp men likväl vore i behov av organiserad specialvård. Vidare anhöll 1918 års lagtima riksdag i samband med behandling av förslag till ny fattigvårdslag, att Kungl. Maj:t måtte låta föranstalta om utredning bland annat rörande statsbidrag för vård å sinnessjukhus, tillhörande landsting och städer, som ej deltaga i landsting.

I ett över berörda framställningar avgivet utlåtande den 12 oktober 1920 fann sig *medicinalstyrelsen* — som på i utlåtandet utförligt angivna skäl ansåg den av fattigvårdsförbundet föreslagna vägen icke leda till ett tillfredsställande ordnande av sinnessjukvården — ej kunna tillråda, att nämnda väg beträddes, utan höll före, att den strävan, som hittills gjort sig gällande, nämligen att vård å statsanstalt borde beredas alla de sinnessjuka, som överhuvudtaget behövde anstaltsvård, borde fullföljas och platsbristen avhjälpas genom forcerad nyanskaffning av statsplatser. Likaledes avstyrkte styrelsen det av riksdagen ifrågasatta statsbidraget för vård å sinnessjukhus, tillhörande landsting och städer, som ej deltaga i landsting. Däremot fann styrelsen starka skäl tala för en annan anordning, som enligt styrelsens mening vore ägnad att i någon mån avhjälpa den rådande platsbristen och även i övrigt erbjöde avsevärda fördelar för sinnessjukvården. Denna anordning skulle bestå i träffandet av en *överenskommelse mellan staten och vissa större städer om dessa städers övertagande mot gottgörelse från statens sida av hela sin sinnessjukvård*. Härom framhöll styrelsen bland annat följande.

Städernas, särskilt de störres, sinnessjukvård medförde i vissa avseenden andra och större krav än landsbygdens. Åtskilliga omständigheter föranledde, att det här mötte vida större svårigheter att i hemmet vårda en sinnessjuk, även då det gällde blott kortvarig provisorisk vård åt en nyinsjuknad eller omhändertagande av en ofarlig och lättskött kroniskt sjuk. Antalet anstaltsvårdade i förhållande till antalet sjuka bleve därför särdeles stort, och för att omedelbart kunna bereda anstaltsvård vore en platsreserv nödvändig. Möjlighet att på kort tid genom nyanskaffning av platser, om ock av provisorisk art, möta ett växande behov måste också vara för handen.

Hittills, under den för landet i sin helhet rådande bristen på tillräckligt antal anstaltsplatser, hade från statens sida särskild hänsyn till dessa de större städernas krav icke kunnat tagas. Dessa städer hade icke fått disponera större antal statsplatser än det, som motsvarat deras folkmängd; deras sjuka hade icke haft någon förmånsrätt i fråga om snar intagning framför sjuka från annat håll.

Skulle däremot staten principiellt åtaga sig beredandet av anstaltsvård åt en var sinnessjuk, som därav vore i behov, skulle i första hand platsantalet för de större städerna få ökas vida utöver vad deras folkmängd i förhållande till landets betingade, och därnäst skulle under realiserandet härav de nämnda, för en tillfredsställande organisation av en storstads sinnessjukvård nödvändiga speciella kraven göra sig gällande. Det skulle med andra ord innebära dels en vida större statsutgift för storstädernas sinnessjukvård, efter deras folkmängd räknat, än för landets i sin helhet, dels avsevärda svårigheter av organisatorisk art. Detta förhållande minskade väsentligen utsikterna till att en tillfredsställande lösning av storstädernas sinnessjukvårdsfråga någonsin skulle kunna komma till stånd under form av statsanstaltsvård. Det vore att förutse, att de åtgärder, som av staten kunde komma att vidtagas, alltjämt skulle visa sig vara för ifrågavarande städer otillräckliga.

En uppgörelse, varigenom dessa städer övertog hela sin sinnessjukvård mot särskild gottgörelse, skulle därför beträffande denna del av sinnessjukvårdsfrågan innebära en lösning, som vore för staten både ekonomiskt och administrativt fördelaktig. Härjämte skulle staten för landets sinnessjukvård i övrigt få de platser å statsanstalter disponibla, som hittills upptagits av sjuka från ifrågavarande städer.

Men även för städerna stode genom en sådan överenskommelse stora fördelar att vinna. Framför allt skulle det bliva dem möjligt att planmässigt ordna sinnessjukvården, särskilt beträffande anstaltsutrymme, vilket tidigare icke kunnat ske på grund av ovissheten om i vilken utsträckning och för vilka fall staten kunde komma att bereda vård. Genom närbelägna anstalter skulle kostnaderna nedbringas såväl för transporten av de sjuka som för de anhörigas besök, och genom samorganisation med stadens övriga sjukvård skulle dess sinnessjukvård i många hänseenden underlättas och förbilligas.

I det förbättrade läge, vari städernas sinnessjukvård sålunda skulle komma, hade staten tydligen även ett allmänt intresse. Detta allmänna statsintresse krävde emellertid också garantier för att den sjukvård, som av städerna bereddes, bleve fullt jämngod med statsanstaltsvården i fråga om, bland annat, sakkunnig ledning och anpassningsförmåga efter de sjukas olika tillstånd. För att dessa krav skulle utan orimliga kostnader kunna fyllas, finge en anstalt icke vara för liten utan hava åtminstone ett par hundra sjukplatser. Sålunda borde blott den stad, som hade en sinnessjukvård av motsvarande omfattning, ifrågakomma vid en överenskommelse av förutberörd art. Men därjämte borde från statens sida tillses, att ett utskiljande på nämnda sätt från statens sinnessjukvård icke menligt inverkade vare sig på denna sjukvård i sin helhet eller på någon del av densamma, exempelvis genom otjänligt förtryckande av befintlig statsanstalts upptagningsområde.

Med hänsyn härtill ansåg medicinalstyrelsen, att *för det dåvarande den föreslagna anordningen borde ifrågasättas endast beträffande städerna Stockholm och Göteborg.*

Med anledning av vad från städerna Stockholm och Göteborg anförts i yttranden över medicinalstyrelsens omförmälda utlåtande blevo *delegerade* för staten tillsatta att med representanter för dessa städer underhandla rörande städernas övertagande av sinnessjukvården inom städerna. De förslag, som framlades av de utav staten och städerna utsedda representanterna, lades till grund för de förut omförmälda, år 1925 ingångna överenskommelserna i ämnet.

Vid frågans anmälan i förberörda proposition nr 150 till 1925 års riksdag anförde föredragande *departementschefen*, bland annat, att enligt hans uppfattning åtminstone för det dåvarande en tillfredsställande lösning av det föreliggande spörsmålet endast kunde vinnas genom att följa den av medicinalstyrelsen anvisade vägen och att han sålunda icke funne erforderligt att ingå på närmare prövning av de olika förslag i annan riktning, som tidigare varit under diskussion. Beträffande de fördelar, som de föreslagna överens-

kommelserna skulle medföra för statens och städernas vidkommande, understök departementschefen i huvudsak vad medicinalstyrelsen i detta avseende framhållit. Jämväl riksdagen gav i sin förenämnda skrivelse i ämnet uttryck åt samma synpunkter.

Jag ber nu att få övergå till den föreliggande, från Malmö stads sida gjorda framställningen.

Stadsfullmäktiges beslut i ärendet har föregåtts av en utredning rörande stadens sinnessjukvårdsfråga, verkställd av *en utav stadsfullmäktige tillsatt kommitté*, vilken den 19 december 1925 avgivit betänkande och förslag.

I nämnda betänkande — vilket i tryckt exemplar återfinnes bland handlingarna i ärendet och till vilket jag hänvisar, i den mån redogörelse för innehållet ej lämnas i det följande — har till en början redogjorts för nuvarande förhållanden beträffande sinnessjukvården i Malmö. I sådant avseende har anförts bland annat följande.

Sinnessjukvården i Malmö bedreves, såvitt på staden ankomme, dels å två särskilda avdelningar vid stadens försörjningsinrättning, den ena avdelningen, omfattande 75 platser, för manliga patienter och den andra avdelningen, omfattande 60 platser, för kvinnliga patienter, dels ock å en vid Malmö allmänna sjukhus inrättad särskild avdelning för sinnessjuka, omfattande 34 platser. Antalet i Malmö hemortsberättigade sinnessjuka hade den 1 oktober 1925 uppgått till sammanlagt 337. Av dessa hade vårdats: å stadens försörjningsinrättning 89 män och 116 kvinnor (därav, på grund av bristande platsutrymme, 22 å annan avdelning än särskilda kvinnliga sinnessjukavdelningen), å Malmö allmänna sjukhus' sinnessjukavdelning 17 män och 18 kvinnor samt å statsanstalter (hospitalet i Lund och Malmö asyl) 51 män och 46 kvinnor. Vid utgången av år 1923 hade de å stadens anstalter vårdade sinnessjuka utgjort tillhoppa 197, därav 167 å försörjningsinrättningen och 30 å allmänna sjukhuset. Å statsanstalter hade vid nämnda årsskifte varit intagna 99 i Malmö hemortsberättigade sinnessjuka. Inom hela landet hade vid samma årsskifte vårdats sammanlagt 4,997 sinnessjuka å landstingens och kommunernas anstalter, medan 11,038 personer varit intagna å statens hospital och asylor.

Enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 4 november 1914 angående ny indelning av hospitalsdistrikten borde Malmö vid tidpunkten för betänkandets avgivande disponera cirka 195 platser å statens anstalter för sinnessjuka. Det av staden faktiskt disponerade antalet sådana platser utgjorde emellertid vid samma tidpunkt endast 97.

Kostnaderna för den av staden bedrivna sinnessjukvården — uträknade enligt vissa vid betänkandet fogade tablåer angående omfattningen av stadens sinnessjukvård m. m. 1915—1924 — hade uppgått under år 1923 till 252,415 kronor 83 öre för 69,128 vård dagar samt under år 1924 till 279,464 kronor 4 öre för 78,551 vård dagar. Medelkostnaden per vård dag å stadens anstalter hade sålunda utgjort 3 kronor 65 öre år 1923 samt 3 kronor 56 öre år 1924.

I avgifter för å statsanstalter vårdade sinnessjuka med hemortsrätt i Malmö hade av staden (genom fattigvården) erlagts år 1923 24,740 kronor 90 öre samt år 1924 21,736 kronor 80 öre.

Å statsanstalter hade under år 1923 vårdats 99 i Malmö hemortsberättigade sinnessjuka. Antalet vård dagar för dessa hade uppgått till 36,135, och totalkostnaden för dem, beräknad efter statens medelkostnad per vård dag, 2 kronor 88 öre, hade alltså utgjort 104,068 kronor 80 öre. Av hela

kostnaden år 1923 för vården av sinnessjuka med hemortsrätt i Malmö, 381,225 kronor 53 öre, belöpte, enligt vad dessa uppgifter utvisade, 72.7 % på staden samt 27.3 % på statsverket.

Såsom framginge av det anförda, vore den sinnessjukvård, som staden för närvarande hade att själv bedriva, av betydande omfattning. Det sätt, på vilket nämnda sinnessjukvård vore ordnad, kunde emellertid långt ifrån anses tillfredsställande. Särskilt gällde detta i fråga om den kvinnliga sinnessjukavdelningen å försörjningsinrättningen. Denna avdelning vore avsedd för 60 patienter, men å densamma vårdades över 90 patienter. Dessutom funnes å försörjningsinrättningens allmänna sjukavdelning ett 20-tal kvinnor, som rätteligen bort tillhöra sinnessjukavdelningen, men som på grund av brist på plats ej kunnat intagas där. Bristfälligheterna hos den kvinnliga sinnessjukavdelningen å försörjningsinrättningen hade redan år 1921 påtalats av överinspektören för sinnessjukvården i riket. Sedan dess hade förhållandena icke förbättrats, utan tvärtom. Vid tiden för överinspektörens inspektion hade å försörjningsinrättningens kvinnliga sinnessjukavdelning vårdats 77 patienter, medan antalet sedermera ökats till över 90. — I detta sammanhang borde vidare framhållas, att för närvarande ett ej ringa antal sinnessjuka i Malmö vistades hos enskilda, enär anstaltsvård icke kunde beredas dem.

Förutom av den stora platsbristen försvårades sinnessjukvården i Malmö jämväl därigenom, att möjlighet saknades för en uppdelning av de sinnessjuka i olika kategorier.

Att sinnessjukvården i Malmö blivit för staden så betungande vore en följd av statens bristande åtgärder att tillgodose behovet av tillräckligt antal hospitalsplatser. Visserligen hade platsantalet å statens hospital under tiden 1900—1923 ökats från 5,016 till 10,197, men behovet av vårdplatser hade stigit betydligt snabbare. Antalet exspektanter hade sålunda för hela riket år 1902 uppgått till 1,267 men hade 1924 ökats till 3,974. Vården av dessa sjuka — med undantag för ett ringa antal, som omhändertagits å landstingens anstalter — hade kommunerna nödgats ombesörja. Enär emellertid sinnessjukvården från kommunernas sida ansetts böra ankomma på staten, hade de kommunala anordningarna för sådan vård fått en i viss mån provisorisk karaktär. De bristfälligheter, som vidlåde de kommunala sinnessjukavdelningarna, finge sålunda sin förklaring därav, att nämnda avdelningar icke anordnats såsom permanenta hospital, jämförliga med statens, utan endast såsom tillfälliga upptagningsanstalter för sinnessjuka.

Efter en redogörelse dels för de förslag, som framställdes i en av medicinalstyrelsen i september 1925 framlagd plan beträffande anskaffande av erforderliga nya hospitalsplatser, dels ock för vissa av 1913 års sinnessjukvårdssakkunniga i betänkande den 26 november 1923 gjorda uttalanden i fråga om sinnessjukvården i större städer (beträffande sistnämnda uttalanden hänvisas till förenämnda proposition nr 150 till 1925 års riksdag, sid. 21) har kommittén härefter framhållit, att det i varje fall syntes komma att dröja en avsevärd tid, innan staten kunde anskaffa tillräckligt antal hospitalsplatser. Detta innebure för Malmö stads vidkommande, att staden själv måste ingripa för att söka få sin sinnessjukvård tillfredsställande ordnad, framför allt genom anordnande i staden av flera vårdplatser. De åtgärder, som redan vidtagits i sådant hänseende, vore endast av mera provisorisk art och kunde långtifrån anses tillräckliga. Den platsbrist och de bristfälligheter i övrigt, som vidlåde sinnessjukvården i Malmö, nödvändiggjorde, att kraftigare åtgärder vidtoges för ordnande av denna sjukvård.

För ordnande av det nuvarande oklara förhållandet mellan staten och Malmö stad i fråga om sinnessjukvården syntes någon annan utväg ej finnas, än att staden, liksom Stockholm och Göteborg redan gjort, angående denna sak sökte träffa direkt avtal med staten. Endast därigenom syntes å ena sidan stadens uppgifter i förevarande hänseende kunna bli bestämt angivna och å andra sidan staden tillförsäkras skälig ersättning för sina utgifter för sinnessjukvården. Enligt kommitténs uppfattning borde ett dylikt avtal med staten bli till sin innebörd överensstämmande med de ingångna avtalen mellan staten samt städerna Stockholm och Göteborg. Förslag till sådant avtal hade av kommittén upprättats.

Efter en redogörelse för innehållet i det uppgjorda avtalsförslaget har kommittén framhållit, att en överenskommelse i enlighet med detta förslag syntes medföra stora fördelar såväl för staten som för Malmö stad. Med anledning av vad medicinalstyrelsen i sitt förberörda utlåtande den 12 oktober 1920 anfört därom, att den av styrelsen föreslagna anordningen för det dåvarande syntes böra ifrågasättas endast beträffande städerna Stockholm och Göteborg, har kommittén betonat, hurusom av kommitténs utredning framginge, att de av medicinalstyrelsen åberopade förhållandena i fråga om Stockholm och Göteborg jämväl ägde tillämpning beträffande Malmö.

Kommittén hemställde på grund av det anförda, att stadsfullmäktige måtte besluta bemyndiga drätselkammaren att å stadens vägnar med Kungl. Maj:t och kronan träffa avtal i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag rörande stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård.

Stadsfullmäktige beslöto den 19 februari 1926 enhälligt bifalla vad kommittén hemställt. Beslutet har vunnit laga kraft. Det sålunda godkända avtalsförslaget torde få som bilaga (*Bilaga A*) fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Över den gjorda framställningen har infordrat utlåtande den 11 juni 1926 avgivits av *medicinalstyrelsen*, som därvid anfört bland annat följande:

Beträffande frågan om större städers övertagande av sin sinnessjukvård hade styrelsen i sitt utlåtande den 12 oktober 1920 angående ifrågasatt uppdelning av sinnessjukvården mellan å ena sidan staten och å andra sidan landstingen, eventuellt större kommuner m. m. såsom sin åsikt uttalat, att *för det dåvarande* den av styrelsen föreslagna anordningen borde ifrågasättas endast beträffande städerna Stockholm och Göteborg.

Styrelsen hade nämligen ansett, att för ett dylikt övertagande krävdes garantier för att den sjukvård, som av städerna bereddes, bleve i närmare angivna hänseenden fullt jämgod med statsanstaltsvården, vilket förutsatte att vederbörande sinnessjukanstalt hade åtminstone ett par hundra sjukplatser. Vidare borde tillses, bland annat, att ett utskiljande på nämnda sätt från statens sinnessjukvård icke medförde ett otjänligt förryckande av befintlig statsanstalts upptagningsområde.

De villkor, styrelsen sålunda ansett böra uppställas för att en stad själv skulle kunna övertaga sin sinnessjukvård, syntes nu uppfyllas av Malmö stad. Staden ägde nämligen en folkmängd av omkring 116,000 invånare. Med den beräkningen, att det för fyllandet av behovet utav platser å sinnessjukvårdsanstalt skulle erfordras tre platser för varje tusental invånare i riket, vilken beräkning styrelsen tillämpat vid uppgörandet av sin den 25 september 1925 framlagda plan för anskaffande av nya platser för den statliga sinnes-

sjukvården, borde sålunda, då hänsyn jämväl toges därtill, att behovet av platser vore större i en storstad än i landet för övrigt, en sinnessjukanstalt för Malmö stad anordnas med cirka 400 platser. En anstalt av denna storlek ansåge styrelsen vara tillräcklig för att kunna bereda en fullgod sinnessjukvård. Vidkommande kravet att avskiljande av stadens sinnessjukvård icke skulle menligt inverka på statens sinnessjukvård funne styrelsen detta icke vara förhållandet i förevarande fall. Efter avskiljande av Malmö stads sinnessjukvård och sedan styrelsens nyssnämnda plan till sinnessjukvårdens ordnande blivit realiserad, skulle nämligen Lunds hospitals och asyls samt Hälsingborgs hospitals upptagningsområden komma att omfatta Malmöhus län med undantag av Malmö stad, Kristianstads län, Blekinge län samt en del av Hallands län, varemot enligt styrelsens förmenande icke funnes något att erinra.

Ett avskiljande av Malmö stads sinnessjukvård komme visserligen att i någon mån inverka på berörda plan, men en jämkning i denna syntes lätteligen kunna ske genom uteslutande av eller minskning i storleken av något utav de i planen föreslagna nya hospitalen.

Styrelsen har i utlåtandet vidare fäst uppmärksamheten på vissa förhållanden beträffande *pensionstillägg enligt pensionsförsäkringslagen till å sinnessjukanstalt intagen pensionstagare*. I detta avseende har styrelsen yttrat bland annat:

I 9 § av lagen den 30 juni 1913 angående allmän pensionsförsäkring stadgades, att för tid, under vilken pensionstagare vore intagen å allmän fattigvårds- eller sjukvårdsanstalt eller annan allmän anstalt, anstalten ägde uppbära honom tillkommande pensionstillägg samt därav tillgodogöra sig kostnaden för vården. Därest Malmö stad skulle för de å stadens ifrågasatta sinnessjukhus intagna patienter, vilka blivit tillerkända dylika pensioner, tillgodogöra sig, förutom de fastställda patientavgifterna samt det enligt avtalsförslaget utgående statsbidraget, jämväl pensionstillägg, skulle staden möjligen komma att för dessa patienter uppbära större ersättning än vad som motsvarade dess kostnader för dem. Uti utlåtande den 14 maj 1925 angående statens besparingskommittés betänkande rörande socialförsäkringens organisation hade styrelsen beträffande pensionstillägg, tillkommande å statens sinnessjukanstalter intagna sinnessjuka, framhållit lämpligheten av att dylika pensionstillägg icke utginge för tid, varunder patient av lägsta betalningsklassen åtnjöte vård å statsanstalt. Något beslut i nämnda hänseende hade ännu icke meddelats. Vunne emellertid styrelsens förslag statsmakternas godkännande, syntes den omordade dubbelersättningen till Malmö stad icke kunna inträffa.

Styrelsen ville uti ifrågavarande hänseende framhålla, att några bestämmelser angående pensionstilläggen icke inginge i de mellan staten samt städerna Stockholm och Göteborg träffade avtalen rörande dessa städers övertagande av hela sin sinnessjukvård.

Styrelsen har slutligen anfört, att det föreliggande avtalsförslaget visserligen vore i det närmaste lika lydande med avtalen med Stockholm och Göteborg, men att det syntes lämpligt, att samtliga avtalen erhöles ordagrant lika lydelse. Härför erfordrades endast några mindre, redaktionella ändringar uti förslagets §§ 1, 2, 6 och 7.

På grund av det anförda har medicinalstyrelsen tillstyrkt, att det förevarande förslaget till avtal mellan staten och Malmö stad angående stadens övertagande av sin sinnessjukvård godkändes med de av styrelsen ifrågasatta redaktionella ändringarna.

Med anledning av vad medicinalstyrelsen anfört i fråga om pensionstillägg till å sinnessjukanstalt intagen pensionstagare har yttrande i ärendet inforrats från *statskontoret*, som i ett den 2 februari 1927 avgivet utlåtande anfört huvudsakligen följande:

Därest det föreslagna avtalet komme till stånd, skulle staden bliva berättigad att uppbära icke blott ersättning av statsmedel för vårdkostnaden å stadens hospital utan jämväl pensionstillägg för å sådant hospital intagen pensionstagare, vilket tillägg i huvudsak utginge av statsmedel. Statskontoret kunde i likhet med medicinalstyrelsen icke finna det vara rimligt, att på detta sätt dubbel ersättning utginge för samma persons vård, då ju varje garanti sänkades mot att staden tillgodogjorde sig högre ersättning än densamma själv vidkändes. Från statens sida syntes därför böra göras det förbehåll, att statsbidrag, som komme att utgå för sinnessjukvården i Malmö stad, skulle minskas med ett belopp, motsvarande vad enligt pensionsförsäkringslagen å staten belöpte av kostnader för pensionstillägg eller understöd, som tillföle staden. Visserligen hade i de redan träffade avtalen med Stockholm och Göteborg en dylik inskränkning icke stadgats, men statskontoret ansåge sig det oaktat — försåvitt icke i 9 § pensionsförsäkringslagen den ändringen vidtoges, att pensionstillägg eller understöd icke finge utgå under angivna förutsättningar — icke kunna tillstyrka godkännande från statens sida av avtalet med Malmö stad utan berörda inskränkning.

Drätselkammaren i Malmö har med anledning av vad medicinalstyrelsen och statskontoret anfört i de sålunda avgivna utlåtandena inkommit med en skrift i ärendet, vari vissa synpunkter på frågan framförts.

Vad angår de av medicinalstyrelsen påyrkade redaktionella ändringarna i avtalsförslaget har kammaren förklarat, att då stadsfullmäktige vid sitt beslut i ärendet utgått från att avtalet skulle för Malmö stads del bliva i allo lika med de med städerna Stockholm och Göteborg ingångna avtalen, från stadens sida intet vore att erinra mot berörda redaktionella ändringar.

Vidkommande däremot det av statskontoret föreslagna förbehållet för avtalets godkännande har drätselkammaren anfört, att detta förbehåll skulle sätta Malmö i en sämre ställning än Stockholm och Göteborg, samt på närmare utvecklade skäl hemställt, att statskontorets förslag icke måtte bifallas. Skulle statsintresset ovillkorligen finnas kräva bestämmelser i det av statskontoret avsedda syftet, syntes sådana böra åstadkommas i enlighet med vad statskontoret alternativt föreslagit, d. v. s. genom en generell ändring av bestämmelserna i pensionsförsäkringslagen, vilken ändring då samtliga de tre städerna bleve underkastade.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av det föregående, har ett avskiljande, enligt av medicinalstyrelsen år 1920 föreslagna huvudgrunder, av större städers sinnessjukvård från den statliga sinnessjukvården tidigare ansetts böra ifrågakomma endast beträffande Stockholm och Göteborg, detta främst med hänsyn till de krav, som för ett rationellt ordnande av städernas sinnessjukvård måste ställas på omfattningen av denna vård. Vad i ärendet förekommit torde emellertid giva vid handen, att sinnessjukvården beträffande i Malmö hemortsberättigade personer numera nått sådan omfattning, att ett fullt till-

fredsställande anordnande av densamma torde vara möjligt, även om den frånskiljes den statliga sinnessjukvården och i sin helhet övertages av staden själv. Under sådana förhållanden och då ett dylikt frånskiljande icke torde medföra olägenheter beträffande organisationen av statens sinnessjukvård, synas mig de skäl, som föranlett statsmakternas beslut om överenskommelse med städerna Stockholm och Göteborg angående dessa städers övertagande av hela sin sinnessjukvård, även motivera en överenskommelse i motsvarande syfte med staden Malmö.

Jag vill alltså tillstyrka ett tillmötesgående av den från Malmö stads sida gjorda framställningen i ämnet.

Beträffande de kostnader, som skulle föranledas av den ifrågasatta överenskommelsen, har på min anmodan en approximativ beräkning uppgjorts av t. f. chefen för medicinalstyrelsens kameralbyrå F. von Dardel. Av denna beräkning — innefattad i en promemoria, vilken torde få fogas såsom bilaga vid protokollet i detta ärende (*Bilaga B*) — framgår, att enligt avtalsförslaget Malmö stad skulle, vad angår den åttaåriga övergångstiden efter avtalets ikraftträdande, under angivna förutsättningar äga uppbära ersättning, som för år räknat uppskattats i fråga om driftkostnadsbidrag till omkring 151,500 kronor och i fråga om platskostnadsbidrag till omkring 47,000 kronor eller tillhopa till omkring 198,500 kronor. Enligt samma beräkningar skulle efter övergångsperiodens slut ersättningen till staden utgöra, för år räknat, cirka 265,500 kronor i driftkostnadsersättning och cirka 92,000 kronor i platskostnadsbidrag eller tillhopa cirka 357,500 kronor om året.

Den grund, på vilken ifrågavarande avtalsförslag liksom de redan slutna avtalen med Stockholm och Göteborg bygger, är att de städer, som själva omhändertaga sin sinnessjukvård, därigenom icke skola bliva sämre ställda i fråga om bistånd från statens sida beträffande sinnessjukvården, än om de icke varit utbrutna från den statliga sinnessjukvården. Före utbrytningen hava städerna haft viss andel i det då befintliga antalet platser å statens sinnessjukvårdsanstalter. När städerna omhändertagit sin sinnessjukvård, kommer detta antal platser att bliva helt tillgängligt för den återstående delen av rikets befolkning, varigenom dennas ställning i förevarande hänseende förbättras. Med andra ord: om före utbrytningen staten disponerade t. ex. en sinnessjukvårdsplats per 6,000 innevånare, kommer efter densamma att finnas en plats per exempelvis 5,300 innevånare inom den del av riket, vars sinnessjukvård skall ombesörjas medelst dessa platser. Enligt nyss angivna grundsats böra i följd härav de utbrutna städerna hava ersättning ej blott för den andel i antalet sinnessjukplatser, som före utbrytningen tillkommit dem, utan även i förhållande till den ökade andel, som rikets återstående befolkning i anledning av utbrytningen erhåller i samma antal platser. Rätt till sådan ersättning följer också av de redan slutna avtalen med Stockholm och Göteborg liksom av förevarande avtalsförslag. Ställningen för icke utbrutna delar av riket kan emellertid förbättras även på annat sätt, nämligen dels genom att nya statliga vårdplatser anskaffas, dels genom att andra städer omhändertaga sin sinnessjukvård. Enligt förut

angivna princip bör av sådan förbättring följa en motsvarande förbättring — d. v. s. höjning av ersättningen — för de redan utbrutna städerna Stockholm och Göteborg. Detta förutsattes också vid avtalens slutande.

En verkan av ett avtal av ifrågasatt beskaffenhet med Malmö blir tydligen, att förhållandet mellan antalet statliga sinnessjukplatser och den folkmängd, för vilken de äro avsedda, ytterligare något förbättras, förslagsvis till en plats per 5,200 invånare. Enligt vad nyss anfördes kommer alltså enligt avtalen med Stockholm och Göteborg att härav böra följa någon förbättring även för dessa städer. Kostnaden för den därigenom föranledda ökningen i ersättningen till sistnämnda städer blir emellertid ganska obetydlig. Om man vid jämförelsen utgår från de befolkningssiffror och uppgifter rörande antalet underhållsdagar på statshospitalen, som lagts till grund för beräkningen av kostnaderna för ett avtal med Malmö, skulle höjningen i den årliga ersättningen till följd av ett sådant avtal uppgå, under övergångsåren för Stockholm till 12,000 kronor samt för Göteborg till 7,000 kronor samt efter övergångsåren för Stockholm till 29,000 kronor och för Göteborg till 9,000 kronor, allt i runda tal.

Emellertid har jag ansett det i nu förevarande fall böra iakttagas, att ett eventuellt blivande avtal av enahanda innebörd med någon annan stad lika litet som annan omständighet, vilken minskar upptagningsområdet för statsanstalterna, bör kunna föranleda ökning av den Malmö tillkommande ersättningen. Fördenskull har jag verkställt undersökning rörande möjligheten av sådana jämkningar i avtalsförslaget, att ersättningen till Malmö icke skall kunna komma att ökas av den anledning att liknande avtal träffas med ytterligare områden eller att upptagningsområdet för statsanstalterna minskas genom inkorporering av något område till stad, som själv omhändertagit sinnessjukvården. Sedan drätselkammaren i Malmö genom utsedda ombud biträtt framställt förslag i sådant hänseende, har utkast till för ändamålet erforderliga jämkningar i 5, 6 och 10 §§ i avtalsförslaget vid sammanträde den 22 april 1927 godkänts av Malmö stadsfullmäktige. I överensstämmelse med vad nu anförts förordar jag, att de sålunda godkända jämkningarna vidtagas i avtalsförslaget.

Vad i övrigt vidkommer avtalets avfattning delar jag medicinalstyrelsens uppfattning, att detsamma lämpligen bör såvitt möjligt till ordalydelsen överensstämma med de med Stockholm och Göteborg träffade överenskommelserna. För vinnande av sådan överensstämmelse torde alltså erforderliga jämkningar böra vidtagas i avtalsförslaget. I samband därmed torde avtalets innebörd böra i visst hänseende förtydligas därigenom att i 10 § andra stycket efter orden »i den utsträckning» insätts orden »och på de villkor» etc.

Av de i det föregående anförda siffrorna framgår, att den nu ifrågasatta överenskommelsen med Malmö visserligen skulle medföra avsevärda utgifter för statsverket. Å andra sidan skulle emellertid överenskommelsen såväl för staten som för staden innebära uppenbara fördelar. Jag kan i detta avseende åberopa vad i motsvarande hänseende år 1925 anfördes beträffande

överenskommelserna med Stockholm och Göteborg. Här må endast framhållas, att det platsantal, som genom det nu föreslagna avtalet skulle frigöras å statshospitalet, utgör cirka 100, om hänsyn toges endast till det av malmöpatienter nu faktiskt disponerade antalet vårdplatser å statliga sinnessjukanstalter. Tages däremot hänsyn till det platsantal å statshospital, som på grund av folkmängdsförhållandena rätteligen borde disponeras av patienter från Malmö, skulle genom avtalet frigöras omkring 200 vårdplatser.

Vad angår den av medicinalstyrelsen och statskontoret berörda frågan om pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen till pensionstagare, som intagas å Malmö stad tillhörig sinnessjukanstalt, vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom proposition nr 110 till innevarande års riksdag framlagt förslag rörande, bland annat, viss ändring av 9 § tredje stycket pensionsförsäkringslagen. Denna ändring innebär, att ej blott pensionstillägg och understöd utan även avgiftspension till pensionstagare, för vars vård å allmän eller enskild anstalt avgift erlägges, må uppbäras av den, som bestrider avgiften. För å Malmö stad tillhörig sinnessjukvårdsanstalt intagen pensionstagare, för vars vård avgift erlägges, skulle staden sålunda ej äga uppbära pension. I de fall åter, då staden i egenskap av fattigvårdssamhälle bestrider kostnaderna för vården, skulle staden visserligen få uppbära pensionen och därav tillgodogöra sig kostnaderna för vården, men staden skulle i sistnämnda fall endast bliva likställd med fattigvårdssamhälle, som bestrider vårdavgift för pensionstagare, vilken är intagen å anstalt, tillhörande annan än fattigvårdssamhället. Vid bifall till Kungl. Maj:ts i förenämnda proposition framställda förslag till ändring i 9 § tredje stycket pensionsförsäkringslagen skulle staden sålunda icke — lika litet som Stockholm och Göteborg — komma att genom det föreslagna avtalet beredas någon särställning.

Avtalet synes böra träda i kraft den 1 januari 1928. Då statens bidrag enligt förslaget skulle, liksom beträffande Stockholm och Göteborg, utgå i efterskott efter vederbörlig uträkning, som skulle ske för högst ett år i sänder, kan avtalet ej påverka statsbudgeten tidigare än från och med budgetåret 1928—1929. Medel till statsbidragen torde böra beredas från det ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm och Göteborg, som för närvarande finnes uppfört under femte huvudtiteln. Detta anslags rubrik lär på grund härav från och med budgetåret 1928—1929 böra undergå ändring.

Åberopande det anförda och under framhållande att ärendet synes jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna, utan hinder av att den för propositionens avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tiden gått till ända, föreläggas riksdagen får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar ingå avtal med Malmö stad rörande stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet i detta ärende fogade förslaget härutiinnan med de av mig i det föregående angivna jämkningar.

Kungl. Maj:ts proposition nr 246.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bilaga A.

Förslag

till

avtal mellan Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, samt Malmö stad, å andra sidan, angående stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård.

§ 1.

Malmö stad förbinder sig att beträffande i staden hemortsberättigade sinnessjuka dels övertaga vården av de å statens anstalter för sinnessjuka intagna, dels för all framtid omhänderhava sjukvården, utan annan kostnad för statsverket, än här nedan säges.

§ 2.

Avtalet omfattar icke vården av:

- a) patienter å psykiatrisk klinik;
- b) kriminalpatienter, varmed i detta avtal förstås straff- eller rannsakningsfånge, sådan sinnessjuk, som, tilltalad för brott, på grund av sjukdom icke kunnat till ansvar fällas men överlämnats till vederbörande myndighet för uppsikt och vård, samt person, som för utredande av rättsmedicinsk fråga på vederbörande myndighets förordnande är underkastad observation och undersökning i anseende till sin sinnesbeskaffenhet;
- c) patienter i 1:a betalningsklassen å statshospital eller motsvarande klass å stadens anstalt; samt
- d) patienter vårdade utom anstalt i s. k. familjevård.

§ 3.

För den sinnessjukvård, som staden enligt detta åtagande ombesörjer, erhåller staden, likaledes för all framtid, årligt kostnadsbidrag av statsverket, för så vitt som sjukvården är anordnad å staden tillhörig, av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd anstalt eller anstaltsavdelning samt av Kungl. Maj:t prövas till beskaffenheten vara likvärdig med statens sinnessjukvård.

§ 4.

Statsbidrag utgår för dels driftskostnad, dels platskostnad.

§ 5.

Driftskostnadsbidraget utgår årligen för visst antal underhållsdagar, här nedan betecknade »statsbidragsdagar», med ett belopp för dag, som motsvarar på statsverket belöpande medelkostnad för underhållsdag under samma tid vid statens anstalter för sinnessjuka, frånräknat psykiatriska kliniker.

Därvid förutsättes, att på statsverket belöpande kostnad för hospitalens drift uträknas i huvudsak enligt nu tillämpade grunder, så att däri icke ingår kostnad för nyupprättande eller större utvidgning av anstalt.

Statsbidragsdagarnas antal beräknas enligt följande grunder.

Med ledning av antalet underhållsdagar under året å statens anstalter för sinnessjuka — frånräknat underhållsdagar för psykiatrisk klinik, landstings eller stads vid hospital förlagda upptagningsanstalt, kriminalpatienter samt

patienter vårdade i 1:a betalningsklassen och i familjevård — i proportion till folkmängden inom dessa anstalters upptagningsområde uträknas motsvarande antal underhållsdagar för Malmö efter dess folkmängd, här nedan betecknat »folkmängdskvot».

Därjämte fastställes det verkliga antalet underhållsdagar under året för i Malmö hemortsberättigade sinnessjuka å såväl statshospitalen, så länge malmöpatienter ännu där vårdas, som stadens godkända anstalter för sinnessjuka — frånräknat underhållsdagar för patienter å psykiatrisk klinik, kriminalpatienter samt patienter vårdade i klass, motsvarande 1:a betalningsklassen å statshospitalen, och i familjevård.

Av dessa underhållsdagar för malmöpatienter skola som statsbidragsdagar räknas dels hela det antal, som icke överstiger folkmängdskvoten, dels tredjedelen av det antal, som överstiger folkmängdskvoten men icke dubbla denna kvot, dels niondedelen av det antal, som ligger över dubbla, men icke över tredubbla folkmängdskvoten, eller uttryckt i nedanstående formler, där

Sb betecknar antalet statsbidragsdagar,

U betecknar verkliga antalet underhållsdagar för i staden hemortsberättigade sinnessjuka,

Kv betecknar folkmängdskvoten:

Om $U \leq Kv$	räknas $Sb = U$
» $U > Kv$ men $U \leq 2 Kv$	» $Sb = \frac{2 Kv + U}{3}$
» $U > 2 Kv$ men $U \leq 3 Kv$	» $Sb = \frac{10 Kv + U}{9}$
» $U > 3 Kv$	» $Sb = \frac{13 Kv}{9}$

§ 6.

Platskostnadsbidraget avser att bereda staden ersättning för anskaffat anstaltsutrymme.

Bidraget utgår under i § 5, andra stycket, angiven förutsättning årligen med årsränta efter fem procent å ett beräknat kapital, nedan kallat »byggnadsfond», vars belopp fastställes av Kungl. Maj:t enligt nedan angivna grunder.

För de första åtta åren efter avtalets ikraftträdande skall som grundval för fastställandet av byggnadsfonden läggas ett fixt anstaltsplatsvärde, nämligen den beräknade kostnaden för vårdplats för nyuppförande vid tiden för avtalets ikraftträdande av ett medelstort statshospital i landsorten, oberäknat markkostnaden. Fonden skall för vart och ett av dessa åtta år räknas lika med värdesurman, efter detta platsvärde räknat, av ett platsantal, vars storlek beräknas efter det enligt §§ 5 och 10 uträknade antalet statsbidragsdagar för året på så sätt, att 365 statsbidragsdagar skola anses motsvara en belagd plats. Värdet för av staden belagd vårdplats skall dock reduceras med en tredjedel, om det sålunda beräknade antalet vårdplatser understiger det enligt samma grunder beräknade antal vårdplatser, som under sista året före avtalets ikraftträdande belagts av i staden hemortsberättigade patienter, tillhörande kategori, som avtalet omfattar, och eljest med en tredjedel för så stort antal vårdplatser, som motsvarar sist angivna antal.

Efter angivna period av åtta år skall byggnadsfonden, beräknad för det åttonde året enligt ovan nämnda grunder, icke till sitt belopp förändras i annan mån, än här nedan säges.

Fonden skall ökas, då staten för utvecklingen av sin anstaltsvård för sinnessjuka av i avtalet innefattade kategorier efter nämnda period haft utgift, som icke ingått i driftskostnaderna och sålunda icke motsvaras av driftskostnadsbidrag till staden enligt § 5. Ökningen skall tillämpas från och med det år, under vilket staten haft ifrågakvarande utgift, med ett belopp, som står i samma proportion till statsutgiftens belopp som antalet statsbidragsdagar för nämnda år till antalet underhållsdagar vid statshospitalen, sådant detta lagts till grund för uträkningen av samma års folkmängdskvot. — Som statsutgift av denna art skall anses jämväl värdet av anstaltsplatser å statshospital, som frigjorts genom annan kommuns övertagande av sin sinnessjukvård mot statsbidrag. Platsvärdet skall därvid beräknas i enlighet med avtalsbestämmelser rörande sådant övertagande.

Skulle antalet statsbidragsdagar minskas, reduceras byggnadsfonden med ett belopp, motsvarande de bortfallna statsbidragsdagarnas andel i byggnadsfonden för nästföregående år. Ökas därefter antalet statsbidragsdagar, skall byggnadsfonden jämväl ökas med så stor del av den föregående minskningen, som motsvarar de nytillkomna statsbidragsdagarna.

§ 7.

Uträkning av drifts- och platskostnadsbidrag sker efter de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger föreskriva, och förbinder sig staden att för detta ändamål ställa sina räkenskaper till förfogande för granskning. Det förutsättes, att uträkningen sker för högst ett år i taget, så snart för uträkningen erforderliga uppgifter föreligga, samt att statsbidraget utbetalas omedelbart efter skedd uträkning. Över uträkningen, som fastställs av Kungl. Maj:t, må icke föras talan vid domstol.

§ 8.

Staden förbinder sig att vid bestämmandet av sjukvårdsavgifter för i staden hemortsberättigade sjuka å stadens godkända anstalter för sinnessjuka icke tillämpa högre avgifter i förhållande till värdkostnaden, än staten tillämpar beträffande vårdavgiften vid statshospitalen.

§ 9.

Oberoende av bestämmelsen under § 1 må, om särskilda förhållanden sådant påkalla, i staden hemortsberättigad sinnessjuk tillfälligtvis kunna erhalla vård å statsanstalt, så ock i staden icke hemortsberättigad svensk medborgare å stadens anstalt, mot vårdavgift, beräknad enligt nu tillämpade grunder för bestämmande av vårdavgift i 2:a betalningsklassen vid statens anstalter för sinnessjuka.

Underhållsdagar för dessa patienter skola icke medräknas vid beräkningen av antalet statsbidragsdagar enligt § 5.

§ 10.

Övergångsbestämmelser.

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 1927.

Efter avtalets ikraftträdande skola, i den mån staden så fordrar, under en tid av åtta år i staden hemortsberättigade sinnessjuka vårdas å statens anstalter för sinnessjuka i den utsträckning, som gäller vid avtalets ikraftträdande. Efter denna övergångstid skall staden hava övertagit vården av dessa sjuka, i enlighet med avtalets bestämmelser.

Intilldess detta skett, skall vid folkmängdskvotens uträknande enligt § 5 antalet underhållsdagar å statens anstalter för sinnessjuka minskas med det antal underhållsdagar, som vården av stadens patienter å statshospital omfattat. Med samma antal skall jämväl det enligt nämnda paragraf uträknade antalet statsbidragsdagar minskas.

Skulle liknande avtal träffas mellan staten och annan kommun, så att statsanstalternas upptagningsområde minskas skall vid folkmängdskvotens uträkning motsvarande justering ske för å statsanstalterna vårdade personer från kommuner, undantagna statsanstalternas upptagningsområde.

Bilaga B.

V. P. M.

med beräkning angående storleken av blivande statsbidrag till städerna Stockholm, Göteborgs och Malmö sinnessjukvård, i händelse sådant avtal om sinnessjukvårdens övertagande, som förut träffats med Stockholm och Göteborg, kommer att träffas jämväl med Malmö.

Allmänna förutsättningar för beräkningen äro:

1) att av städernas nu befintliga anstalter för sinnessjukvård blivit för statsbidrag godkända

i Stockholm: sjukhuset vid Långbro, S:t Eriks sinnessjukavdelning samt Katarina sjukhus och sjukhuset S:t Göran i fråga om där anordnad sinnessjukvård,

i Göteborg: sinnessjukavdelningen på Gibraltar och

i Malmö: försörjningsinrättningens sinnessjukavdelningar och Malmö allmänna sjukhus' sinnessjukavdelning;

2) att städerna genom nybyggnader anskaffat vårdplatser för sina samtliga på statens hospital intagna sinnessjuka;

3) att Göteborgs stads upptagningsanstalt vid statens hospital i Göteborg övertagits av staten och att staden genom nybyggnad berett plats för sina där intagna sjuka;

4) att ingen statsanstalt varit att anse såsom psykiatrisk klinik;

5) att fullt anstaltsplatsvärde fastställt till 8,000 kronor och att således reducerat anstaltsplatsvärde uppgår till $\frac{2}{3}$ av nämnda belopp eller 5,333 kronor;

6) att antalet underhållsdagar på statens hospital under året uppgått till samma antal som under år 1925 eller ..... 4,178,012 varifrån avgå:

länens upptagningsanstalter	85,183	
kriminalpatienter	245,051	
1:a klasspatienter	49,881	
familjevårdspatienter	73,413	453,528

och att således det antal underhållsdagar på statshospitalen,

som skall läggas till grund för beräkningen, uppgår till ..... 3,724,484 (A.);

7) att statens kostnad för underhållsdag under året uppgått till samma belopp som under år 1925 eller kronor 2: 77; samt

8) att rikets och städernas folkmängd vid årets ingång uppgått till samma storlek som vid ingången av år 1925 eller

för riket i dess helhet	6,036,118
» Stockholm	438,896 (fs.)
» Göteborg	229,638 (fg.)
» Malmö	116,144 (fm.)
» riket i övrigt	5,251,440 (F.)

Beräkning beträffande Stockholms statsbidrag.*Särskild förutsättning:*

Antalet underhållsdagar för Stockholmspatienter, som övertagits från statens hospital, antages uppgå till	229,950
Antalet underhållsdagar på Stockholms förutvarande godkända anstalter antages uppgå till	466,767
varifrån avgå utomsöcknes cirka 5.5 %	25,672
	441,095

Summa underhållsdagar för Stockholmspatienter (U.) 671,045

Stockholms folkmängdskvot:

$$\frac{A \times fs}{F} = \frac{3,724,484 \times 438,896}{5,251,440} = 311,279 \text{ (Kv.)}$$

$U > 2 \text{ Kv}$, men $< 3 \text{ Kv}$, alltså äger Stockholm åtnjuta statsbidrag för det antal underhållsdagar (Sb), som erhålles enligt formeln:

$$\frac{10 \text{ Kv} + U}{9} \text{ eller } \frac{10 \times 311,279 + 671,045}{9} = 420,426.$$

Driftbidrag utgår efter kronor 2: 77 för dag

$$420,426 \times 2.77 = 1,164,580.02 \text{ kronor.}$$

Platsbidrag:

Statsbidragsdagarna omräknade i platser utgöra

$$\frac{420,426}{365} = 1,151.85.$$

Antalet av Stockholmspatienter före avtalets ikraftträdande belagda platser på statens hospital antages uppgå till 630.

Byggnadsfonden blir då

$$(1,151.85 - 630) 8,000 + 630 \times 5,333 = 7,534,590.$$

Platsbidrag utgår med 5 % av byggnadsfonden = 376,729: 50.

Stockholm skulle således under ovan angivna förutsättningar äga uppbära:

driftbidrag till belopp av	kronor 1,164,580: 02
platsbidrag » » »	» 376,729: 50
	Summa bidrag kronor 1,541,309: 52

Beräkning beträffande Göteborgs statsbidrag.*Särskild förutsättning:*

Beräknat antal underhållsdagar för Göteborgspatienter, som övertagits från statens hospital	92,710
och från stadens upptagningsanstalt	34,193
Antalet underhållsdagar på Gibraltar antages uppgå till	184,562
varifrån avgå utomsöcknes c:a	11,295
	173,267

Summa underhållsdagar för Göteborgspatienter 300,170 (U.)

Göteborgs folkmängdskvot:

$$\frac{A \times fg}{F} = \frac{3,724,484 \times 229,638}{5,251,440} = 162,866 \text{ (Kv.)}$$

$U > Kv$, men $< 2 Kv$, alltså äger Göteborg åtnjuta statsbidrag för det antal underhållsdagar (*Sb.*), som erhålles enligt formeln:

$$\frac{2 Kv + U}{3} = \frac{2 \times 162,866 + 300,170}{3} = 208,634.$$

Driftbidrag utgår efter kronor 2: 77 för dag

$$2.77 \times 208,634 = 577,916.18.$$

Platsbidrag:

Statsbidragsdagarna omräknade i platser utgöra:

$$\frac{208,634}{365} = 571.6.$$

Antalet av Göteborgspatienter före avtalets ikraftträdande belagda platser på statens hospital antages hava utgjort 254.

Byggnadsfonden blir då

$$(571.6 - 254) 8,000 + 254 \times 5,333 = 3,895,382.$$

Platsbidrag utgår med 5 % av byggnadsfonden = 194,769: 10.

Göteborg skulle således under ovan angivna förutsättningar äga uppbära:	
driftbidrag till belopp av	kronor 577,916: 18
platsbidrag » » »	» 194,769: 10

Summa kronor 772,685: 28

Beräkning beträffande Malmö statsbidrag.

Särskild förutsättning:

Antalet underhållsdagar för Malmöpatienter, som övertagits från statens hospital, antages uppgå till	35,405
Antalet underhållsdagar på Malmö förutvarande godkända anstalter antages uppgå till	87,600
Summa underhållsdagar för Malmöpatienter	123,005 (<i>U.</i>)

Malmö folkmängdskvot:

$$\frac{A \times fm}{F} = \frac{3,724,484 \times 116,144}{5,251,440} = 82,373 \text{ (Kv.)}$$

U är $> Kv$, men $< 2 Kv$, alltså äger Malmö åtnjuta statsbidrag för det antal underhållsdagar (statsbidragsdagar), som erhålles enligt formeln:

$$\frac{2 Kv + U}{3} = \frac{2 \times 82,373 + 123,005}{3} = 95,917.$$

Driftbidrag utgår efter kronor 2: 77 för dag

$$95,917 \times 2.77 = 265,690.09.$$

Platsbidrag:

Statsbidragsdagarna omräknade i platser utgöra

$$\frac{95,917}{365} = 262.79.$$

Antalet av Malmöpatienter före avtalets ikraftträdande belagda platser på statens hospital antages uppgå till 97.

Byggnadsfonden blir då

$$(262.79 - 97) 8,000 + 97 \times 5,333 = 1,843,621 \text{ kronor.}$$

Platsbidrag utgår med 5 % av byggnadsfonden = 92,181.05 kr.

Malmö skulle således äga uppbära:

driftbidrag till belopp av	kronor	265,690: 09
platsbidrag » » »	»	92,181: 05
		Summa kronor 357,871: 14

Enligt förestående beräkning skulle årligt statsbidrag utgå:

till Stockholm med	kronor	1,541,309: 52
» Göteborg »	»	772,685: 28
» Malmö »	»	357,871: 14
		Summa kronor 2,671,865: 94.

Såsom ovan framhållits, har vid beräkningen förutsatts dels att antalet underhållsdagar på statens hospital är detsamma som under år 1925 och dels att städerna skulle bygga endast så många nya vårdplatser, som erfordras för mottagande av deras på statshospitalen intagna patienter. Då emellertid dels antalet underhållsdagar på statens hospital inom kort kommer att ökas särskilt genom Hälsingborgs hospitals tillkomst och dels de nya anstalter, som städerna komma att uppföra, sannolikt bliva avsevärt större och mer belagda, än ovan antagits, samt båda dessa omständigheter medföra ökat statsbidrag, bör det belopp, kronor 2,671,865: 94, vartill statsbidraget efter städernas övertagande av sin sinnessjukvård här ovan beräknats, betraktas såsom en *minimisiffra*.

Under övergångstiden, innan ännu städerna uppfört nya anstalter för mottagande av sina på statens hospital intagna sinnessjuka, kommer emellertid statsbidraget att utgå med avsevärt lägre belopp. I nämnda avseende hänvisas till nedanstående beräkning, som grundar sig på ovan angivna folkmängds- och patientsiffror, men varvid förutsatts att städerna ännu icke övertagit några av sina på statshospitalen vårdade sinnessjuka och att staten ännu icke övertagit Göteborgs stads upptagningsanstalt vid Göteborgs hospital.

Från det antal underhållsdagar på statens hospital, som lagts till grund för beräkningen, eller	3,724,484
skall då avräknas underhållsdagarna:	
på Göteborgs upptagningsanstalt	34,193
för Stockholmspatienter på statens hospital	229,950
» Göteborgspatienter » » »	92,710
» Malmöpatienter » » »	35,405
	392,258

varefter återstå 3,332,226

Stockholm.

$$K_v = \frac{3,332,226 \times 438,896}{5,251,440} = 278,495.$$

Antal underhållsdagar för Stockholmspatienter:

på Stockholms anstalter	441,095
» statens hospital	229,950

$$U = 671,045.$$

$$U > 2 K_v, \text{ men } < 3 K_v.$$

$$S_b = \frac{10 K_v + U}{9} - 229,950.$$

$$S_b = \frac{2,784,950 + 671,045}{9} - 229,950.$$

$$S_b = 154,049.$$

$$\text{Driftbidrag} = 2.77 \times 154,049 = 426,715.73 \text{ kronor.}$$

Platsbidrag:

$$\text{Statsbidragsdagarna omräknade i platser} = \frac{154,049}{365} = 422.03.$$

$$\text{Stockholms platsantal på statens hospital} = \frac{229,950}{365} = 630.$$

$$\text{Reducerat anstaltsplatsvärde} = 5,333.$$

$$\text{Byggnadsfonden} = 422.03 \times 5,333 = 2,250,685.99.$$

$$\text{Platsbidrag} = 5 \% \times 2,250,685.99 = 112,534.30 \text{ kronor.}$$

Till Stockholm skulle således under ovan angivna förutsättningar utgå:	
driftbidrag med.....	kronor 426,715: 73
platsbidrag »	» 112,534: 30

$$\text{Summa kronor } 539,250: 03$$

Göteborg.

$$K_v = \frac{3,332,226 \times 229,638}{5,251,440} = 145,713.$$

Antal underhållsdagar för Göteborgspatienter:

på Göteborgs anstalt Gibraltar	173,267
» Göteborgs upptagningsanstalt	34,193
» statens hospital	92,710

$$U = 300,170$$

$$U > 2 K_v, \text{ men } < 3 K_v.$$

$$S_b = \frac{10 K_v + U}{9} - 92,710.$$

$$S_b = \frac{1,457,130 + 300,170}{9} - 92,710.$$

$$S_b = 102,546.$$

$$\text{Driftbidrag} = 2.77 \times 102,546 = 284,052.42 \text{ kronor.}$$

Platsbidrag:

$$\text{Statsbidragsdagarna omräknade i platser} = \frac{102,546}{365} = 280.95.$$

$$\text{Göteborgs platsantal på statens hospital} = \frac{92,710}{365} = 254.$$

Helt anstaltsplatsvärde = 8,000.
 Reducerat » = 5,333.
 Byggnadsfonden = (280.95 - 254) 8,000 + 254 × 5,333 = 1,570,182.
 Platsbidrag = 5 % × 1,570,182 = 78,509.10.

Göteborg skulle således äga uppbära:

driftbidrag med	kronor 284,052: 42
platsbidrag »	» 78,509: 10
	<hr/> Summa kronor 362,561: 52

Malmö.

$$K_v = \frac{3,332,226 \times 116,144}{5,251,440} = 73,697.$$

Antalet underhållsdagar för Malmöpatienter:

på Malmö stads anstalter	87,600
» statens hospital	35,405
	<hr/> U = 123,005

$$U > K_v, \text{ men } < 2 K_v.$$

$$S_b = \frac{2 K_v + U}{3} = 35,405.$$

$$S_b = \frac{2 \times 73,697 + 123,005}{3} = 35,405.$$

$$S_b = 54,728.$$

$$\text{Driftbidrag: } 2.77 \times 54,728 = 151,596.56.$$

Platsbidrag:

$$\text{Statsbidragsdagarna omräknade i platser: } \frac{54,728}{365} = 149.94.$$

$$\text{Malmö platsantal på statens hospital: } \frac{35,405}{365} = 97.$$

Helt anstaltsplatsvärde = 8,000.
 Reducerat » = 5,333.
 Byggnadsfonden = (149.94 - 97) 8,000 + 97 × 5,333 = 940,821.
 Platsbidrag = 5 % × 940,821 = 47,041.05.

Malmö skulle således äga uppbära:

driftbidrag med	kronor 151,596: 56
platsbidrag »	» 47,041: 05
	<hr/> Summa kronor 198,637: 61

Sammanlagt skulle städerna enligt den nu gjorda beräkningen äga att under övergångstiden, innan deras sinnessjuka övertagits från statshospitalen, uppbära årligt statsbidrag:

Stockholm med	kronor 539,250: 03
Göteborg »	» 362,561: 52
Malmö »	» 198,637: 61
	<hr/> Summa kronor 1,100,449: 16

Stockholm den 27 oktober 1926.

F. v. Dardel.